
Izveštaj o radu NUNS-a za period 2018 - 2022.

Nezavisno udruženje novinara Srbije proširilo je svoje aktivnosti u prethodne četiri godine na polju unapređenja zakonske regulative u oblasti informisanja, kao i u odbrani prava na slobodu izražavanja mišljenja i informisanja, a naročito u zaštiti bezbednosti novinarki i novinara. Proširen je i u krug partnera u realizaciji inicijativa, projekata i događaja, a istovremeno je pojačan i modernizovan rad Sekretarijata NUNS-a i povećana zastupljenost predsednika i drugih predstavnika NUNS-a u medijima i javnosti.

U radu se, kao što je to manje-više slučaj od osnivanja, susrećemo sa raznim preprekama i opstrukcijama, koje u velikoj meri dolaze od vlasti i državnih funkcionera, a često smo kao Udruženje na udaru provladinih tabloida i televizija, nacionalističkih partija i pokreta i ekstremističkih organizacija i grupa. Naši stavovi ne mogu se čuti ili pročitati u velikom broju medija koji su pod kontrolom vladajućih partija, a u pojedinim se vodi konstatna negativna kampanja protiv NUNS-a, naših predstavnika i članova.

Usled vanredne situacije zbog pandemije u prethodne dve godine nisu ostvarene planirane posete regionalnim centrima i sastanci sa poverenicima i članovima, i prioritetni zadatak u narednom periodu je obilazak članstva van Beograda, organizovanje sastanaka, akcija i tribina, i jačanje rada okružnih poverenika NUNS-a.

Članstvo

U protekle četiri godine u članstvo NUNS-a primljeno je ukupno **413 novih članova i članica**, dok je u istom periodu **istupilo ukupno 130**. Jedna članica isključena je odlukom Suda časti. Najveći broj članova istupio je zbog toga što više nije u profesiji, iz ličnih razloga, a oko 10 odsto je kao razlog istupanja navelo nezadovoljstvo radom NUNS-a.

U anketi koje je Udruženje sprovedo početkom 2022. godine 208 članova i članica je uzelo učešće. Od ukupno aketiranih, samo 7,7% smatra da nema dovoljno informacija o radu Udruženja. Oko 54% u poslednjih godinu dana nije koristilo usluge NUNS-a, dok je 36% koristilo popuste koje obezbeđuje Udruženje, a zatim 13,5% edukaciju, 5,3% pravu pomoć i 1% uslugu upisa staža u svrhu samostalnog regulisanja prava na penziju i socijalno osiguranje. Najveći broj članova i članica (71%) smatra da NUNS treba da pruža besplatnu pravnu pomoć i za slučajeve koji nisu iz domena profesionalnih prava, zatim 37% njih smatra da NUNS treba da pruži psihosocijalnu podršku, što Udruženje čini od ove godine. Da NUNS zastupa njihova prava u više od 50% slučajeva smatra ukupno 83,2% članstva, dok 9,6 % smatra da NUNS zastupa njihova prava u 25% slučajeva, odnosno 7,2 % smatraju da NUNS njihova prava uopšte ne zastupa. Članstvo u najvećoj meri ceni reagovanje i monitoring kršenja prava novinara i medijskih sloboda.

Najveći broj članova učestvuje povremeno u aktivnostima Udruženja 61,4%, 5,8% učestvuje aktivno dok 32,9% ne učestvuje u aktivnostima uopšte. Kao razlog za svoje neučestvovanje najviše navode sprečenost zbog velikog broja obaveza, ali manji broj ipak smatra da Udruženje nije dovoljno proaktivno u uključivanju članstva u aktivnosti koje sprovodi. Teme koje najčešće navode, a kojima smatraju da bi NUNS trebalo više da se pozabavi su: socijalno ekonomski položaj novinara i bolja komunikacija sa medijima i novinarima na lokalnu.

Broj plaćenih članarina varira iz godine u godinu, s tim što je veći pad u broju plaćenih članarina bio tokom 2020. i 2021. godine pre svega zbog pandemije Covid – 19. U prvih pet meseci 2022. godine broj plaćenih članarina premašio je ukupan broj plaćenih članarina u 2021.

Ukupan broj plaćenih članarina	2018	2019	2020	2021	Prvih pet meseci 2022
	788	941	578	585	629

U toku je revizija članstva po odluci Izvršnog odbora. Uslov za potpuni izlazak iz članstva ispunjava oko 2.000 članova i članica NUNS-a. Za sada se više od polovine od nekoliko stotina kontaktiranih članova i članica koji nisu platili članarinu u poslednjih pet godina, izjasnilo da želi da ostane u članstvu i da želi da izmiri svoja dugovanja, dok su se ostali izjasnili da se više ne smatraju delom NUNS-a i da izlaze iz članstva. Plan je da se do kraja avgusta pozovu svi članovi i članice koji su se pasivizirali i tako u potpunosti revidira baza i istovremeno osveži sa novim ličnim podacima. Članstvo će potom biti obavješteno o rezultatima revizije, a procena je da ćemo nakon revizije imati nešto manje od 3.000 članova.

U poslednje četiri godine NUNS je organizovao više od 20 obuka u kojima je učestvovalo više od 300 medijskih profesionalaca. Obuke koje smo realizovali bile su iz oblasti fizičke i digitalne bezbednosti, autorskih i radnih prava, engleskog jezika, istraživačkog novinarstva, korišćenja različitih digitalnih oruđa radi unapređenja profesionalnih veština medijskih profesionalaca... U narednom periodu biće održane obuke iz oblasti izveštavanja o zdravstvu, pravosuđu, digitalne bezbednosti itd.

Pored edukacije članstvu su na raspolaganju: pravna pomoć i zastupanje na sudu, psihosocijalna podrška, popusti na medicinske usluge, popusti turističkih i gastronomskih usluga, posete muzejima i članstvu u bibliotekama ...

Više od 30 koleginica i kolega dobilo je jednokratnu finansijsku pomoć od Fondacije NUNS-a.

Pravna podrška članstvu porasla je od 2020. godine. U 2018. i 2019. prosečan broj pravnih saveta koje smo davali bio je oko 30, doke je broj pravnih saveta dat u 2020 iznosio 229, u 2021. 128, a u prvih pet meseci 2022. Obezbeđeno je više od 50 pravnih saveta.

Tokom pandemije obezbedili smo 22.000 higijenskih maski koje su podeljene članstvu u većem broju gradova Srbije. Pored toga zbog učestalih protesta NUNS je obezbedio 1.200 pres prsluka. Izdejsvovali smo zajedno sa ostatkom relevantnih medijskih i novinarskih udruženja prioritizaciju imunizacije medijskih profesionalaca.

Period vanrednog stanja bio je naročito težak i izazovan za profesionalni angažman naših koleginica i kolega. U tom periodu bili smo na dnevnoj bazi u kontaktu sa članstvom, ispitivali njihove potrebe i velikoj meri uspeali da odgovorimo na iste.

Rad organa NUNS-a

Rad organa Udruženja u periodu 2018. – 2022. Bio je prilično turbulentan zbog mnogobrojnih problema koje su početnom periodu oprhvale rad NUNS-a, pre svega zbog problema sa finansijskom održivošću Medija centra, u to vreme ćerke firme. Neki od tih problema kao što je neslaganje sa tadašnjim statovima u vezi sa učešćem NUNS-a u pregovorima sa aktuelnim nosiocima vlasti, finansijska pozajmica Medija centra od firme Multikom u vlasništvu Dragana Đilasa, zatim promocija knjige Ratka Mladića u Medija centru, bili su neki od problema zbog kojih su pojedini članovi organa Udruženja podneli ostavke. Iz sastava Izvršnog odbora istupilo je ukupno sedam članova i članica za prethodne četiri godine, a iz Suda časti jedan. Neki zbog navedenih problema, a neki iz ličnih razloga. Nedavno preminuli kolega Slaviša Lekić izabran je na funkciju predsednika u maju 2018. godine, ali je početkom 2019. podneo ostavku.

Nova izborna Skupština održana je u martu 2019. i na četiri godine izabran je Željko Bodrožić. Zbog finansijske ne/održivosti ćerke firme, Medija centra, Izvršni odbor NUNS-a doneo je odluku o prodaji. Zvanično je prodaja izvršena u februaru 2019. godine.

U oktobru 2018. godine održana je Vanredna skupština NUNS-a na kojoj se osim o aktuelnoj medijskoj situaciji raspravljalo o radu i problemima Medija centra i problemu koji je pozajmica od firme Multikom može izazvati ili je izazvala u radu naše istraživačke redakcije - CINS. Nakon te Skupštine jedanaest (11) članova i članica je istupilo iz NUNS-a. Na toj Skupštini NUNS-a prisutno članstvo tražilo je da se na narednoj, vanrednoj Skupštini izabere novi Izvršni odbor jer je prvobitni sastav u mnogome izmenjen. Ovaj zahtev članstva nije ispunjen zbog pandemije i epidemioloških mera koje su skoro dve godine bile na snazi te je Skupština u 2020. bila održana onlajn, a 2021. Skupština je imala hibridni karakter, ali u oba slučaja nije bilo moguće obezbediti tajno glasanje koje po Statutu NUNS-a obavezno za izbor organa Udruženja.

Situacija sa Medija centrom je rešena prodajom, ali su neki finansijski dugovi ove ćerke firme ostali zbog mnogobrojnih utuženja zbog kašnjenja u plaćanju zakupa i održavanja prostorija u kojima se Medija centar nalazi. U 2021. NUNS je iz sopstvenih sredstava pokrio sva zaostala dugovanja u vrednosti od oko 700.000 dinara.

Od Izborne skupštine u 2019. situacija u NUNS-u je stabilizovana i u protekle tri godine nismo imali unutrašnjih turbulencija i nesporazuma. Saradnja i odnos sa CINS-om je normalizovan, a u toku je izmena Statuta CINS-a, koja bi trebalo da obezbedi veću organizacionu autonomiju ovoj našoj organizaciji (redakciji).

U proteklom periodu Izvršni odbor se sastajao redovno i njegove odluke ticale su se zagovaračkih aktivnosti NUNS-a, izrade i usvajanja strateškog plana NUNS-a, izmena Statuta, izbora naših predstavnika u različitim konsultativnim mehanizmima, utvrđivanja statova po različitim pitanjima koja se tiču okruženja u kojem žive i rade naše kolegice i kolege, uspostavljanju novih nagrada Udruženja.

Usvojene su smernice o daljoj saradnji sa Udruženjem novinara Srbije - UNS. U prethodnim godinama poboljšana je komunikacija i zajednički smo nastupali u brojnim slučajevima, i kada je u pitanju rad na medijskoj regulativi, i u odnosu prema radu državnih organa, a naročito na zaštiti bezbednosti novinara i slobode izražavanja. Blisko saradujemo i u radu Saveta za štampu, koje je zajedničko samoregulatorno telo nekoliko udruženja i asocijacija.

Približavanje stavova je prevashodno rezultat pomeranja politike i javnog delovanja UNS-a prema svemu što NUNS zastupa skoro tri decenije, i naravno, naše spremnosti za saradnju neopterećenu starim nesporazumima, a u dobrobit svih novinara i medijskih radnika u zemlji. Razlike i dalje postoje i one su često vidljive, naročito u odnosu prema vlasti i državnim organima, ali u interesu našeg Udruženja je što veće saglasje što više relevantnih medijskih aktera u odbrani prava na slobodu izražavanja, borbi za ravnopravne uslove na tržištu i zaštiti bezbednosti profesionalnih novinara.

Kako smo izgubili sudski spor za vlasništvo nad zgradom Doma novinara u Resavskoj 28 u Beogradu, sa UNS-om smo sklopili ugovor o zakupu drugog sprata po ceni koja je ispod tržišne i koju naše Udruženje ima mogućnosti da plaća.

Sud časti

Sud časti je u periodu od četiri godine primio sedam žalbi. Četiri su prihvaćene, jedna je rešena izbacivanjem iz članstva, dve su rešene dobrovoljnim istupanjem iz članstva, u jedna je trenutno u proceduri, dok su dve odbačene, odnosno podnosioci nisu odgovarali na upite za dostavljanje dodatnih informacija.

Nadzorni odbor

Nadzorni odbor NUNS-a usvojio je sve finansijske izveštaje u periodu svog četvorogodišnjeg mandata.

Zagovaračke aktivnosti NUNS-a

NUNS je bio vrlo aktivan na polju zagovaranja za unapređenje zakonodavnog okvira i ambijenta u kom medijski profesionalci obavljaju svoj posao. Učestvovali smo u svim aktivnostima i konsultativnim mehanizmima koji su trenutno aktuelni i na raspolaganju su medijskoj zajednici. NUNS je prepoznat kao relevantna organizacija za zaštitu novinara i unapređenje profesionalnih standarda od strane velikog broja domaćih i međunarodnih institucija i organizacija.

Od 2018. godine pripremamo naše zagovaračke pozicije koje se tiču medijske scene u Srbiji s posebnim akcentom na bezbednost novinara, Regulatorno telo za elektronske i projektne sufinansiranje. Zajedno sa relevantnim medijskim i novinarskim udruženjima pripremili smo naš predlog Medijske strategije koji je gotovo u svim segmentima uzet u obzir i na kraju inkorporiran u aktuelnu usvojenu Medijsku strategiju i prateći akcioni plan. Pripremili smo amandmane na Zakon javnom informisanju i medijima koje smo predložili kao punopravni članovi radne grupe za izmenu ovog zakona, a pored toga početom godine smo u saradnji sa Koalicijom za slobodu medija pripremili i naš Nacrt Zakona o javnom informisanju i medijima. Pored Zakona o javnom informisanju i medijima, u prethodnih godinu dana pripremili smo amandmane na Krivični zakonik, Zakon o pristupu informacijama od javnog značaja, davali komentare na Zakon o unutrašnjim poslovima. U sinergiji sa jednom grupom nevladinih organizacija uspešni smo da sprečimo donošenje pogubnog Zakona o unutrašnjim poslovima. Usvajanje izmena Krivičnog zakonika u delu koji se odnosi na bezbednost novinara odložen je za ovu godinu zbog kontrovernih tumačenja jednog dela novinarske i stručne javnosti, kao i dela civilnog društva. NUNS je pokrenuo konsultacije sa širom zajednicom u vezi sa ovim problemom na tom planu nastavljamo aktivnosti. Naši predlozi za izmenu Zakona o pristupu informacijama od javnog značaja prihvaćeni su od strane Radne grupe za monitoring implementacije Akcionog plana Medijske strategije, međutim ti predlozi nisu naišli na odobravanje nadležnog Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu.

Učestvujemo u velikom broju formalnih i neformalnih konsultativnih mehanizama. Bili smo deo radne grupe za izradu medijske strategije, Zakona o javnom informisanju i medijima. I dalje smo deo Stalne radne grupe za unapređenje bezbednosti novinara, radne grupe za monitoring primene Akcionog plana za Medijsku strategiju, Koalicije za slobodu medija, Nacionalnog konventa za poglavlja 10, 23 i međusektorske grupe za medijske slobode, Koalicije za pristup pravdi, mreže Safejournalists. Od ove godine postali smo članice platforme Tri slobode. Istupili smo Radne grupe za zaštitu i bezbednost novinara kao i iz radne grupe za izradu jedinstvene baze podataka napada i pritisaka na novinare koju je inicirala kancelarija Zaštitnika građana zbog toga što smo smatrali da rezultati i način rada tih tela ne doprinosi svrsi zbog kojih su ovi mehanizmi uspostavljeni.

Nakon dugo godina NUNS je uspostavio saradnju sa pravosudnim organima u želji da unapredi komunikaciju i otvorenost ovih institucija prema javnosti i novinarima. Izrađeno je i jedno istraživanje na ovu temu kako bi služilo kao početna tačka za planiranje daljih aktivnosti i saradnje.

Svake godine pripremali smo doprinos za EU godišnji izveštaj. Održavamo redovne kontakte sa ambasadorima zemalja Evropske unije, SAD, evropskim parlamentarcima i predstavnicima Evropske komisije.

U prethodnom periodu produbljena je saradnja sa organizacijama kao što je Article 19, Free Press Unlimited, European Center for Press and Media Freedom, International Press Institute, EFJ, Committee to Protect Journalists, SEENPM, Sheffield univerzitetom i njihovim Centrom za medijske slobode. Naši podaci i izveštaji citirani su u izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije, zatim u izveštajima Zaštitnika građana, izveštaju State Department -a, organizacije Freedom House, Beogradskog centra za ljudska prava i mnogim drugim.

Organizovali smo sami ili u saradnji sa drugim akterima koji dele naše vrednosti mnogobrojne onlajn i oflajn kampanje kao i javne događaje, obežavajući na taj način Dan slobode medija, Dan nekažnjivosti napada na novinare, godišnjice ubistva novinara ili napada na novinare, reagujući na neki aktuelni incident. Više od 20 kampanja sprovedeno je u periodu od četiri godine.

U proteklom periodu organizovali smo više od 20 javnih događaja i prezentacija samostalno i u saradnji sa Misijom OEBS-a u Srbiji, sindikatom Nezavisnost, BIRN-om, mrežom SafeJournalists, Koalicijom za slobodu medija. U junu 2019. organizovana je proslava dvadesetpetogodišnjice NUNS – a u dvorištu Centra za kulturnu dekontaminaciju gde su prisustvovali naši brojni članovi, prijatelji Udruženja, predstavnici međunarodnih i domaćih institucija i ambasada.

Konstantno vršimo moniroting kršenja prava novinara i medijskih sloboda javno reagujući u proseku oko 100 puta godišnje.

Onlajn prisustvo i izdavačka delatnost NUNS-a

Novi sajt NUNS-a pokrenut je na Dan slobode medija 3. maja 2021. godine. Novi sajt ima mogućnost onlajna plaćanja članarine, kao i onlajn podnošenja prijava za članstvo. Od kako je uvedena mogućnost onlajn podnošenja pristupnice, svi novi članovi iskoristili su ovu mogućnost. Od ukupnog broja plaćenih članarina više od 20% platilo je članarinu koristeći mogućnost onlajn plaćanja na sajtu NUNS-a. Od različitih korisnika dobili smo pohvale za izgled i performanse koje sada pruža sajt, ali i dalje postoji prostor za unapređenje. U proteklom periodu NUNS je povećao sopstvenu produkciju tekstova jer od početka 2021. ima angažovanog novinara, odnosno novinarku u Sekretarijatu.

NUNS je prisutan i na društvenim mrežama Fejsbuk, Tviter i od nedavno na Instragramu. Broj korisnika raste iz godine u godinu i meri se u desetinama hiljada.

U protekle tri godine obnovljen je rad na javnom glasilu Udruženja - Dosije o medijima. Uspostavljeno je prilično redovno publikovanje u vidu dodatka na 16 strana u dnevnom listu Danas. U 2021. objavljeno je ukupno 10 brojeva, dok su do sada u 2022. objavljena četiri broja. Ova aktivnost realizuje se uz pomoć različitih donatora te je dinamika objavljivanja nekada ugrožena zbog nedostatka novca.

U periodu od 2018. do sada objavljen je veliki broj analiza, izveštaja, istraživanja i vodiča za profesionalno unapređenje novinara i medijskih profesionalaca u produkciji NUNS-a. Ukupno 15 različitih publikacija. Naši godišnji izveštaji Indikatori za nivo bezbednosti novinara i medijskih sloboda, kao i Indeks bezbednosti novinara služe nam kao oruđe za zagovaranje unapređenja medijskog okruženja.

Nagrade NUNS-a

NUNS svake godine dodeljuje dve nagrade za novinare: **nagradu za istraživačko novinarstvo** povodom 3. maja Međunarodnog dana slobode medija u saradnji sa Ambasdom SAD i **nagradu za novinarsku etiku i hrabrost Dušan Bogavac** u saradnji sa istoimenom fondacijom. U 2022. uspostavljena još jedna nagrada koja nosi naziv jednog od osnivača i dugogodišnjeg potpredsednika NUNS-a Dragana Janjića. Nagrada se dodeljuje u saradnji sa novinskom agencijom Beta i programom Nova pismenost. Posvećena unapređenju medijske pismenosti u Srbiji, namenjena je studentima osnovnih i master studija i dodeljivaće sve u dve kategorije za pisani i multimedijalni rad. Konkurs za ovu nagradu biće raspisan do kraja juna 2022. godine.

Članovi NUNS-a pokrenuli su još dve inicijative za uspostavljanje nagrada koje će nositi ime po našem bivšem predsedniku Slaviši Lekiću i predsednici Gordani Suši. Razgovori sa članovima porodice i prijateljima su u toku. Ove godine sa članovima porodice Jug Grizelj razmatrana je mogućnost revitalizacije nagrade Jug Grizelj.

Unutrašnji kapaciteti NUNS -a

U proteklom periodu unutrašnji kapaciteti Sekretarijata su varirali kada je u pitanju broj angažovanih ljudi. Uprkos u pojedinim momentima manjem broju ljudi kvalitet preuzetih obaveza i aktivnosti nije bio ugrožen zahvaljujući poštovanosti i većem stepenu angažovanja članova Sekretarijata. Realizovano je ukupno 34 projekata u periodu od četiri godine. Od početka drugog kvartala 2022. u Sekretarijat je ojačan timom za komunikacije koji broji četiri člana/ice. Istraživačko pravni tim ima dva člana/ice. Projektni tim ima dve članice, od kojih je jedna ujedno i generalna sekretarka. U narednom periodu potrebno je ojačati tim za

finasije jer trenutno imamo samo jednog finansijskog menadžera. Članovi/ce Sekretarijata održavaju redovne nedeljne sastanke, učestvovali su na brojnim obukama i stekli su veštine koje su unapredile rad Udruženja. Neke od obuka koje smo pogađali odnose se na strategije i takite komunikacije, planiranje i implementaciju onlajn kampanja, borbu protiv korupcije, standarde Saveta Evrope u oblasti slobode izražavanja, trening trenera iz oblasti onlajn bezbednostim, strategije za prikupljanje članstva, zagovaračke strategije itd.

PLANIRANE AKTIVNOSTI ZA NAREDNI PERIOD:

1. Održavanje obuka za unapređenje profesionalnih kapaciteta novinara/ki i ostalih medijskih radnika
2. Priprema amandmana za relevantne zakone čija izmena je predviđena Akcionim planom za Medijsku strategiju
3. Nastavak rada na politikama za primenu veštacke inteligencije u medijskoj sferi
4. Nastavak monitoringa medijskih sloboda i zagovaračkih aktivnosti utemeljenih na detaljnim analizama i podacima
5. Implementacija Indeksa bezbednosti novinara i širenje primene iste metodologije i na ostale zemlje Evrope
6. Rekonstrukcija mreže poverenika NUNS-a
7. Rad na razvoju internih politika medija kako bi se unapredila zaštita meidjskih profesionalaca
8. Uspostavljanje tešnje saradnje sa pravosudnim organima
9. Uspostavljanje bolje saradnje sa Svetskom zdravstvenom organizacijom i UNESCO-om
10. Viši stepen aktivacije u okviru ekspertskih grupa u okviru Evropske federacije novinara
11. Razvoj podsajta posvećenog oruđima za unapređenje onlajn bezbednosti novinara/ki
12. Razvoj komunikacione strategije NUNS-a
13. Rad na rodnim politikama u okviru Udruženja